

תורת הבטחון

פרשת לך לך

חסד יסובבנו

וכיון שאברהם אבינו זכה לשכר גדול כזה מחמת מדת הבטחון, משום הכי לא הפסיד כלל משכרו לעולם הבא, שכל מדת הבטחון מיוסדת על שבוטח במדת החסד של הקב"ה, וע"ז אינו מפסיד שום שכר, שכל מה שזוכה הוא מחמת מדת החסד, והיינו שזוכה שלא מחמת זכויות של עצמו, אלא רק מחמת מדת החסד של הקב"ה. "הבוטח בה' חסד יסובבנו!"

והאריך הגר"א בענין זה בכמה מקומות. נעתיק כאן מש"כ הגר"א במשלי (כ"ב, טו) וז"ל: "אך יש ב' מיני תפלות: א' שמבקש שהקב"ה יעשה למען רחמי וחסדיו כמ"ש "עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ואל תטשנו ה' אלקינו לנצח". כלומר מה שאתה "עד הנה עזרונו" הוא "רחמיך" ולא למעננו. ומה שאתה "לא עזבונו" הוא "חסדיך", ולכן אנו בטוחים ש"אל תטשנו ה' אלקינו לנצח", כי אם היה בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא, אבל כאשר הוא למען חסדיך אין אנו מתייראין כלל, כי חסדיך המה קיימים תמיד. וזהו כמ"ש בזוהר "והאמין בה" ולא היה מתיירא אפילו שמא יגרום החטא והיינו משום שיחשבה לו צדקה, כלומר כל מה שנותן לו ה' הוא צדקה, ואינו בשבילו כלל. זהו הנה א-ל ישועתי אבטח ולא אפחד, כלומר א-ל שהוא מדת החסד כאשר בחסדו הוא ישועתי, אבטח תמיד ולא אפחד אפילו שמא יגרום החטא וכמ"ש בישעיה. והב' הוא שמבקש מהקב"ה שיעשה בשביל מצוותיו וחסדיו אשר עשה כמ"ש (פסל"ט, ג, פ): "קטנתי מכל החסדים וגו'", ולכן ויירא יעקב מאד שמא יגרום החטא וזהו שמבקש בשביל מצוותיו המקטרגים מונעים וכו", עכ"ל.

הרי שכל זמן שאדם מבקש מאת הקב"ה בשביל "חסדו", אינו מפסיד כלום משכרו לעולם הבא, אבל אם מבקש מחמת מצוותיו וזכויותיו, זו סיבה שיחשוש שמא יפסיד משכרו.

כוחה של מדת הבטחון

וזהו כוחה של מדת הבטחון, שע"י מדת הבטחון יכול להשיג כל משאלות לבו, וגם יקבל שכר על הבטחון, שהרי הוא מקיים מצוה בזה שבטח בהשי"ת. וכן מפורש בדברי החובות הלבבות (שעי הצטמון, פמ"ה): "והבוטח בה' ילוונו גמול בטחונו בעולם הזה ולעולם הבא, כמו שכתוב (פסל"ט, ג, פ): "והבוטח בה' חסד יסובבנו", ואמר (ש"ס, ג, פ): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'", עכ"ל. הרי שהבוטח בה', זוכה בהאי עלמא לחסדי השי"ת, וגם זוכה לשכרו לעולם הבא.

וכ"כ הבית הלוי (קו הצטמון) וז"ל: "והבוטח מרויח בשתים, בעולם הזה - ודאי ישיג מה שחסר לו מהצטרכותו, וכמאמר הכתוב (משלי י, א): "לא ירעיב ה' נפש צדיק". וכתוב (פסל"ט, קי, ז): "משמועה רעה לא

הכח של בטחון

אחר הדברים האלה הנה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אני מגן לך שְׂכָרְךָ הרבה מאד. (טו, א)

פרש"י וז"ל: "אחר הדברים האלה - כל מקום שנאמר אחר סמוך, אחרי מופלג. אחר שנעשה לו נס זה שהרג את המלכים והיה דואג ואומר שמא קבלתי שכר על כל צדקותי, לכך אמר לו המקום אל תירא אברהם אני מגן לך מן העונש שלא תענש על כל אותן נפשות שהרגת, ומה שאתה דואג על קבול שכרך, שכרך הרבה מאד", עכ"ל.

אחר שהקב"ה הציל את אברהם אבינו, ונעשו לו ניסים גדולים, דאג אברהם אבינו שמא כבר קיבל שכרו בהאי עלמא משום שנעשו לו ניסים, וניצל מן המלכים. וכדאיתא בגמ' (ש"ס, ג, פ): "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושיין לו נס - שמא אין עושיין לו נס. ואם עושיין לו נס - מנכין לו מזכותיו", ע"כ. וכיון שכן, אברהם אבינו היה ירא שמא הפסיד כל שכרו.

וע"ז אמר לו הקב"ה: "שכרך הרבה מאד". וצ"ב מדוע, הרי אם נעשה לאדם נס מנכין לו מזכותיו, ומדוע לא הפסיד אברהם אבינו משכרו?

שכר על מדת הבטחון

והביאור בזה, כתב רש"י בדפוס ראשון וז"ל: "שכרך הרבה מאד - יש לי לתת לך שכר הרבה יותר ממה שרצה לתת לך מלך סדום, לפי שבטחת בי. וראיה לדבר בדברי הימים (ב' כ"ט) ויאמר אמציהו לאיש האלקים וגו'", עכ"ל. א"כ הטעם שאברהם אבינו זכה ששכרו הרבה מאד, היה משום שבטח בהקב"ה. על מדת הבטחון, זוכה לשכר גדול כזה.

וכן איתא בדברי החזקוני שכתב וז"ל: "שכרך הרבה מאד - על שבטחת בי, יותר מכמה שרצה מלך סדום לתת לך ועל שטרחת להציל קרוביך", עכ"ל.

וכן איתא בדברי הרד"ק שכתב לבאר הקרא וז"ל: "אל תירא מהמלכים אשר נצחת שמא יבאו אחרים עליך, אל תירא מהם כי אנכי מגן לך, מהם ומאחרים שלא יוכלו להרע לך; ועל הבטחון הגדול הזה אשר בטחת - שכרך הרבה מאד - בזה ובבא, זהו הרבה בעולם הזה ומאד לעולם הבא", עכ"ל. מפורש להדיא בדבריו, שהטעם ששכרו של אברהם אבינו היה הרבה מאד, הוא משום שבטח בהשי"ת.

יירא נכון לבו בטוח בה". והרבה פסוקים כדומה לזה. **ועוד שכרו מרובה לעולם הבא דזה הוא כלל גדול בכל המצוות**, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וכל טובות עולם הזה הם רק פרי המצוות שאוכל בעולם הזה, והקין קיים לעולם הבא שכולו טוב, עכ"ל.

ומקור לדבריהם הוא מדברי הגמ' במנחות (כט, ע"ג): "כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי, מאי דכתיב: בטחו בה' עדי עד כי בי-ה' צור עולמים? אמר ליה: כל התולה בטחונו בהקב"ה - הרי לו מחסה בעולם הזה, ולעולם הבא", ע"כ.

וכתב הרשב"א (סג המיוחס להרש"א) לבאר וז"ל: "הוה ליה מחסה, דהכי משמע כל שנסמך בה' הוה ליה בי-ה' מחסה צור מעוז לעולמים, ל"ה. ונראה לפרשו כפשוטו שאומר בטחו בה' עדי עד, דר"ל שתשימו בו בטחוכם עדי עד שהוא בעוה"ז ובעוה"ב, שכל מקום שנאמר עד שאין לו הפסק עולמית, ועדי עד ר"ל לעולמים, ואומר בטחו בה' עד עולמי עד שהוא לעולם קיים בעוה"ז ובעוה"ב, וזהו כי בי-ה' צור עולמים דר"ל שהוא צור עולמים שיצר העולמים או צור לשון חוזק שהוא חוזק העולמות כולם ומעמידם, **א"כ הבוטח בו בשני העולמות הוא מזכה לו בכל העולמות, בעולם הזה – להצילו, ובעולם הבא – לתת לו שכרו**", עכ"ל.

הרי במדת הבטחון, יכול לטעות ולומר, שאם בוטח בה', וזוכה למשאלות לבו, אפשר שתהא זו סיבה שיפסיד משכרו לעולם הבא. ועל זה, נתחדש במדת הבטחון, שלא רק שאינו מפסיד משכרו לעולם הבא, אלא ג"כ ירויח, שעל אותו בטחון יקבל שכר, שהרי קיים מצות הבטחון בהשי"ת.

כל משאלות לבו

מבואר מהנ"ל, שע"י מדת הבטחון, יכול להשיג משאלות לבו, ולא עוד, אלא יקבל שכרו על זה. ויש להביא כן מדברי הגמ' דאיתא בברכות (פ, ב): "תנו רבנן, מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר: **מובטח אני שאין זה בתוך ביתי**. ועליו הכתוב אומר **משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח בה**", ע"כ. ובאר הגר"א (אמרי נועם סג) וז"ל: "הכי פירושו **דהוא היה בטוח בה' שלא תבוא לו צרה בתוך ביתו**. (ומה שמצינו כמה צדיקים שהיו להם צרות י"ל דהכל לפי אומץ הלב בבטחונו על ה' וכמ"ש (חולין ז) שאני ר"ח דנפיש זכותיה)", עכ"ל. מבואר מדברי הגר"א, דע"י מדת הבטחון, אם לבו בטוח לגמרי בה' יתברך, א"א שתבא שום צרה לתוך ביתו, כדכתיב "ובוטח בה' ישגב".

הבוטח בשמי אני מצילו

יסוד זה מבואר היטב בדברי המדרש (תהלים, שומר טו"ז מזמור ל"ב): "אמר להם הקב"ה בטחו בשמי ואני עומד להם, שנאמר (ישעיהו כ, ב): "יבטח בשם ה' וישען בא-להיו", ולמה, **שכל מי שבוטח בשמי אני מצילו**, תדע לך שכן חנניה מישאל ועזריה בטחו בשמי, **ובשביל שבטחו בשמי הצלתי אותם**", ע"כ. והדברים נפלאים! חזינן שגדול כח הבטחון, דמי שבוטח בהשי"ת מובטח שהשי"ת יצילו מאותה צרה.

וכן מבואר היטב בדברי מרן הגרי"ז (על הסוטה) וז"ל, "שהכתוב מעיד שעל ידי מדת הבטחון יכולים להשיג כל דבר, כענין שנאמר: **"והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך"**, ביאור הדבר, שאם תהיה בטחונך בה' כל כך חזק עד שתתענג על ידי זה, אז יתן לך משאלות לבך, וכן הכתובים מעידים להלן: "גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה. והוציא כאור צדקך ומשפטך כצהרים". וכן: "דום לה' והתחולל לו". שכפי פי' חז"ל ענין הכתוב, שאם יש לאדם שונאים המבקשים רעתו, ידום וה' יפילם לפניו חללים חללים. הכל לפי ערך שלמות הבטחון ככה ישלם מאתו ית"ש לפי אותה מדה, וישיג כל משאלות לבו בהרחבה", עכ"ל. הרי שע"י מדת הבטחון, יכולין להשיג "כל משאלות לבו"!

בטחון - שעון זהב

ידוע ומפורסם המעשה עם הגאון ר' ישראל סלנטר והרש"ש. שפעם אחת היה ויכוח ביניהם אם נכון שהבוטח בה' בודאי ישיג מה שבוטח. הרש"ש אמר שאין כזה דבר, דלא שייך לומר שבודאי ישיג כל מה שבוטח בה'. ומרן ר' ישראל סלנטר סבר, שבודאי ישיג כל מה שבוטח בה'. ואמר באותו שעה, להוכיח האמת, שהוא בוטח בה' שבודאי ישיג שעון זהב. ובאותו רגע נכנס אחד עם שעון של זהב ונתן לו!

הבוטחים בשמך באמת

פעם דרש ר' ישראל סלנטר דרשה בענין בטחון, שכל משאלה שאדם ישים בטחונו בהשי"ת ישיג אותה – תגיע לו. ואחר הדרשה ניגש אליו אחד, ושאל אותו אם נכונים הדברים? ומרן ר' ישראל סלנטר אישר ואמר שמקבל עליו אחריות, שאם יבטח בה' שימציא לו עשרת אלפים רובל, בודאי ישיג אותם. יהודי זה הלך לביתו, ועזב את עבודתו, וישב כל היום עם ספר תהלים, וציפה תוך בטחונו בה' – שיביאו אליו עשרת אלפים רובל. עברו כמה ימים, וכמה שבועות, כלו הפרוטות האחרונות מן הכיס ולא היה לחם בביתו לאשתו ולילדיו, והוא עודנו עומד בבטחונו שהכסף יגיע לידו. כשהרעב התחיל להציק לו ולבני ביתו, האיצה בו אשתו ללכת אל ר' ישראל סלנטר ולשאול את פיו, למה לא נתקיימה הבטחתו. ר' ישראל הקשיב במנוחה לדבריו, ואמר לו, שהוא עדיין מאמין בזה באמונה שלימה ואיננו חוזר מאחריותו. אלא שאם קצרה סבלנותו לחכות, הוא מוכן לקנות ממנו את הזכות של עשרת אלפים רובל בחמשת אלפים רובל – ויהיה בתמורת העשרת אלפים המובטחים לו. יהודי זה שמח מאוד על עסק זה, ומיד נאות לו. מיד פנה אליו ר' ישראל ואמר "כלך לך לעבודתך!" אם אתה מוכן להחליף את עשרת האלפים רובל בחמשת אלפים, הרי זו הוכחה גדולה שבטחונך אינו מלא, ולעולם לא תשיג אותם!

מבואר ממעשה זה, דלהיות "מובטח" שבודאי ישיג מה שבוטח בה', צריך שיבטח "באמת" בלב שלם בהשי"ת. ואם אין בטחונו שלם, אינו מובטח כלל. יה"ר שנזכה כולנו להיות בכלל הבוטחים בשמך באמת, אכ"ר!